

Datum: Četrtek, 17. Januar 2008 - Stran: ČRNA KRONIKA

Nadzorovani mora vedeti, da je pod drobnogledom

Detektivi nas lahko na zaprosilo delodajalca nadzirajo na delovnem mestu

Ali ste vedeli, da delodajalci lahko nadzirajo, kaj počnete na delovnem mestu, in da zato običajno najemajo zasebne detektivske agencije? Vendar je nadzor nad zaposlenim lahko kaznivo dejanje, če o tem ni obveščen tisti, ki je nadziran, ali pa so uporabljeni nedovoljeni metode in sredstva.

O nadzoru nad zaposlenimi smo se pogovarjali s Heleno Dvoršak iz ljubljanske detektivske agencije AHD. Čedalje več delodajalcev najema detektive za nadzor nad svojimi uslužbenci, Dvoršakova pa pravi, da morajo imeti detektivi za takšen nadzor pravni temelj, kar jim slovenska zakonodaja omogoča.

"Delodajalci se danes čedalje bolj zavedajo, da so podatki in informacije gibal našega časa. Postali so pomembno tržno blago, istočasno pa tudi orodja za doseganje različnih poslovnih ali osebnih ciljev. Zmotno je mišljenje, da so pomembni podatki domena zgolj velikih gospodarskih družb in raziskovalnih inštitutov ter da so le oni tarče industrijskih in poslovnih poizvedb. Nič manj zanimiva niso mala podjetja, na primer samostojni podjetniki, četudi se ukvarjajo s še tako banalno dejavnostjo, kot je na primer pranje gostinskega perila. Poslovnež, ki se ne zaveda, kako pomembni so podatki, s katerimi razpolaga, je lahko za konkurenco hitro tarča napada. Konkurenca skuša pridobiti podatke in informacije o njem najpogosteje zaradi boljšega položaja na tržišču, sovražnega prevzema ali kraje industrijske lastnine," pravi Dvoršakova.

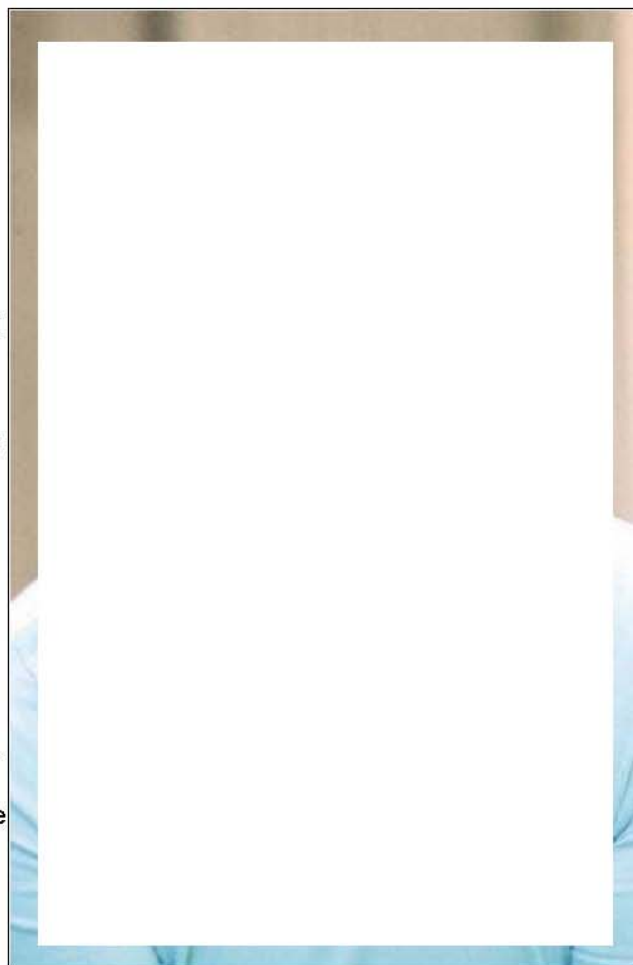
Zato se v detektivski agenciji AHD, ki je, mimogrede, pogodbeni partnerica svetovno znane agencije Pinkerton, kot gospodarski poizvedovalni in svetovalni družbi ukvarjajo tudi s svetovanjem s področja varnosti poslovnih subjektov in vodilnih menedžerjev. Tovrstna dejavnost v zadnjem letu postaja vse bolj zanimiva, ker se več povpraševanje po teh storitvah med manjšimi podjetji. "Pri tem opažam, da vse več delodajalcev želi pridobiti informacije o zaposlenih in njihovem početju med delovnim časom. Zanima jih, kaj vse počnejo s službenimi računalniki, kako izrabljajo čas in s kom vse komunicirajo po najrazličnejših komunikacijskih kanalih, od elektronske pošte do internetnih klepetalnic, telefona in telefaksa," dodaja detektivka.

Če se na zahtevo delodajalca lotijo njegovega zaposlenega, najprej opozorijo, da morajo pri svojem delu spoštovati tudi tista člena ustave, ki govorita o varstvu pravic zasebnosti in osebnostnih pravic (35. člen) in varstvu tajnosti pisem in drugih občil (37. člen), kajti mnogi direktorji menijo, da imajo nad zaposlenimi v svojem poslovnem subjektu neomejene pravice in da lahko vedno in povsod na njihovem območju posegajo v zasebnost zaposlenih in celo v njihove temeljne človekove pravice. To pa ne drži.

"Najvišji sodnik človeku je njegova vest, zato se vedno vprašamo, ali je tak nadzor, ki ga od nas želi naročnik, etično dopusten. Bomo imeli mirno vest, če sprejmemo in opravimo naročilo? Poleg ustave nas pri našem delu zavezujejo še zakoni o detektivski dejavnosti, o varstvu osebnih podatkov, o informacijskem pooblaščenju, evropska konvencija o človekovih pravicah ter drugo," meni Dvoršakova.

Kaj lahko detektivi nadzirajo

"Delodajalci nas najamejo, če želijo preveriti lojalnost zaposlenega. Da prevzamemo posel, mora obstajati več

Helena Dvoršak: "Delodajalci nas najamejo, če želijo preveriti lojalnost zaposlenega."

razlogov. Denimo, sum, da zaposleni izdaja poslovne skrivnosti konkurenci, da rovari zoper podjetje, da si išče drugo službo med delovnim časom s sredstvi delodajalca, da "vohuni" za nekoga od zunaj, da izrablja delovni čas in delovna orodja za zasebne namene in da zaradi tega ne dosega pričakovanih rezultatov. Neredko naročniki želijo najeti detektiva le zato, da si potešijo radovednost ali zaradi posebnih interesov direktorja ali lastnika (paranoja, avantura, ljubosumje, maščevalnost itd.). Zavedati se je treba, da detektivi nismo tukaj zato, da bi stregli muham posameznikov, ampak da prispevamo k večji varnosti in učinkovitosti posameznika in družbe kot celote," pravi Dvoršakova.

Zakonodaja detektivom omogoča več oblik nadzora na delovnem mestu. "Zaposlenega je možno nadzirati po službenem stacionarnem ali mobilnem telefonu, službenem prenosnem ali fiksnem računalniku, po njegovi elektronski in navadni pošti, med komunikacijo s sodelavci, strankami in zunaj podjetja. Lahko se preverjajo njegovi zapiski in beležke na mizi, v predalih, v košu za odpadke in domačem zabojniku za odpadke. Metodika in taktika našega dela sta bolj ali manj znani, tudi tehnika, ki pa skokovito napreduje, saj vsako leto prihajajo na trg nove elektronske naprave in sistemi, ki omogočajo različne vrste nadzora komunikacijskih kanalov. Kar je še včeraj bila domena zgolj državnih organov in varnostnih služb, je danes za razmeroma malo denarja dostopno vsakomur v različnih trgovinah z elektroniko ali spletnih trgovinah," meni detektivka Helena Dvoršak. Nezakoniti so nadzori, kadar tisti, ki ga nadzorujejo, z nadzorom ni seznanjen in detektiv ali kdo drug, ki brez licence, nezakonito opravlja te storitve.

Okoli opazovane osebe poizvedovalci spletejo nevidno opazovalno mrežo in ljudje, ki so nevede vpleteni vanjo, sploh ne vedo, da izdajajo podatke o nadzorovani osebi. Pri tipičnih načinih nadzora zaposlenih uporabljajo analizo izpiskov vhodnih in izhodnih telefonskih klicev, ki jih pridobi delodajalec (lastnik), s prestrežanjem in preusmerjanjem elektronske pošte, branjem elektronske pošte na računalniku nadzirane osebe, s spremljanjem njegovega dela na računalniku, z brskanjem po njegovi pisarni. Detektiv, ki svetuje podjetjem, kako se zaščititi pred tovrstnimi vdori, mora vse te metode in tehnike poznati, da jih lahko kolikor toliko učinkovito prepreči in zagotovi poslovnemu subjektu informacijsko varnost na eni strani ter zna zakonito pridobiti podatke o nelojalnih uslužbencih na drugi strani.

Ljubosumje in maščevalnost nista osnova za preiskavo

"Zakon o detektivski dejavnosti nam daje nedvomno in nesporno podlago za poizvedbe o posamezniku. Vendar pa mora imeti naročnik, za katerega poizvedbe opravljamo in ki je s pogodbo in zlasti pooblastilom svoje pravice prenesel na nas kot strokovnjake in osebe, ki imajo potrebno licenco za te poizvedbe, trden temelj. Ljubosumje, maščevalnost, šikaniranje oziroma mobing to vsekakor niso. Detektiv je tisti, ki prvi presodi o tem, ali ima naročnik pravno podlago za poizvedbe. Kadar je v dvomu, lahko povpraša bodisi kolege bodisi nadzorni organ v notranjem ministrstvu ali pa informacijskega pooblaščenca. Tako se v kočljivih primerih lahko nekoliko zavaruje, da ne sprejme sporne zadeve in se posledično izogne nevšečnostim in sodnim postopkom," pravi Dvoršakova.

Detektivi pa lahko pri svojem delu uporabljajo javno dostopne vire, kajti mnogi posamezniki puščajo svoj podpis tudi na vsem vidnih in dostopnih mestih. Med takimi viri so poleg javno dostopnih odpadkov tudi internetni forumi in klepetalnice. "Res je, da na njih posameznik nastopa običajno s psevdonimom, vendar za specializiranega detektiva psevdonim ne sme biti ovira, da ne bi odkril prave identitete. Zelo pomembno pa je, da zasebnost posameznika mora ostati nedotaknjena na tistih mestih, kjer to lahko vsak pričakuje," še pove detektivka.

DAMIJANA ŽIŠT